

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีกลุ่มประชากรชาวเขาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และหลากหลายเผ่าพันธุ์ เช่น เผ่าอาข่า เผ่าลาหู่ เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าม้ง เผ่าเย้า เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีนมายังประเทศพม่า จนกระทั่งเข้ามาสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณ 200 ปี ที่ผ่านมา ประชากรชาวเขาที่อพยพมานั้น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่จังหวัดทางตอนเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน ตาก และ เพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง ตามไหล่เขา การดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ระบบสังคมที่เป็นเครือญาติ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีสู่ลูกหลาน

อาข่าเป็นชนเผ่าหนึ่งที่อยู่พหุมาตั้งรกรากประเทศไทยหลายปีมาแล้ว(1) ซึ่งเป็นชนเผ่าที่มีประชากรอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก มีประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรมและวิถีการดูแลสุขภาพ อาศัยอยู่ตามไหล่เขาเช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่นๆ ดำรงชีวิตโดยพึ่งพาตนเองเสมอมาทั้งด้านความเป็นอยู่ และการดูแลสุขภาพ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ มีหมอพื้นบ้านและยาสมุนไพรเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งมีความเชื่อในสรรพคุณสมุนไพรที่ช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยที่มีได้มีสาเหตุมาจากอำนาจเหนือธรรมชาติหรือผี เช่น บาดแผลต่างๆ แมลง สัตว์กัดต่อย อาหารเป็นพิษโดยสมุนไพรที่ใช้ได้ผ่านการใช้และทราบถึงสรรพคุณดีแล้ว(ปรีชาอุปโยคิน,2543)

เมื่อ ระบบบริการสาธารณสุขครอบคลุมในทุกพื้นที่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้าถึง มีความสะดวกสบาย ชนเผ่าต่างๆในพื้นที่ห่างไกลรวมถึงชาวอาข่า ต่างได้รับอิทธิพลของการพัฒนาเพื่อให้สุขภาพดีถ้วนหน้าตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข วิถีการดูแลสุขภาพของชาวอาข่าปรับเปลี่ยนไปตามระบบบริการสาธารณสุข ในกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มเด็ก กลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์และกลุ่มผู้สูงอายุ ชาวอาข่าส่วนใหญ่จึงหันมาใช้บริการสาธารณสุข แต่ยังคงมีส่วนหนึ่งที่ดำรงวิถีการดูแลสุขภาพตามวัฒนธรรมประเพณี นอกจากนี้ ชาวอาข่าส่วนหนึ่งออกจากหมู่บ้านไปแล้วกลับมาพร้อมโรคติดต่อ เช่น เอชไอ วีซีส ดับอักเสบบ นับเป็นปัญหาสุขภาพที่นำเข้ามาสู่ชนชาวอาข่าพร้อมกับความเจริญ

ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาวิถีการดูแลสุขภาพของชนชาวอาข่า ในอดีตจนถึงปัจจุบัน นี้ โดยผู้วิจัยได้วางกรอบการศึกษาว่า จะศึกษาในลักษณะ Ethnography โดยความเชื่อมโยงมิติทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีการแพทย์พื้นบ้านของชนเผ่าอาข่า ทั้งนี้เพื่อเรียนรู้ และทำความเข้าใจในเรื่องดูแลสุขภาพของชนเผ่าที่สืบทอดกันมา การให้ความหมายในความเจ็บป่วย การแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพ สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ อุบัติการณ์และ เหตุปัจจัย ในเชิงระบาดวิทยา และมิติสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาการแพทย์ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอาข่า